

ADLİ DESTEK VE MAĞDUR HİZMETLERİ
DAİRESİ BAŞKANLIĞI

ÇOCUK

ADALET MERKEZİ UYGULAMASI

ANKARA, 2023

Çocuk Adalet Merkezi Uygulaması

İLETİŞİM

☎ (0312) 204 10-28

✉ magdur@adalet.gov.tr

📺 www.youtube.com/channel/magdurhaklari

📘 www.facebook.com/magdurhaklari

🐦 www.x.com/magdurhaklari

“Bu raporun içeriği Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığınca hazırlanmış olup, Adalet Bakanlığı tarafından basımı gerçekleştirilmiştir.”

ADLİ DESTEK VE MAĞDUR HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Nisan 2024

Kapak ve Sayfa Tasarımı

Dilek KILIÇ
Analitik Ajans

Basım Yeri

Ankara Açık Cezaevi Matbaa Atölyesi

İçindekiler

BÖLÜM-1

syf.1-10

Çocuk Adalet Merkezi Modeli	1
1.1. Giriş.....	2
1.1.1. ÇAM Modelinin Amacı.....	2
1.1.2. ÇAM'ın Kalkınma Planı ve Strateji Belgeleriyle İlişkisi	2
1.2. Erzurum ÇAM'ın Kuruluş Süreci	4
1.3. ADM	5
1.4. ÇAM'da ADM Tarafından Yürütülen Faaliyetler	8
1.5. Hizmet Haritalandırılması Örneği.....	10

BÖLÜM-2

syf.12-26

Erzurum ÇAM.....	12
2.1. Çocuk Adalet Merkezi Değerlendirme Çalıştayı	13
2.2. Vaka Yönetimi	14
2.3. ÇAM Özelinde Mükerrer SSC'ler İçin Vaka Yönetimi Süreci	21

BÖLÜM-3

syf.28-46

Sunumlar	28
3.1. Çocuk Mahkemesi Uygulamaları	29
3.1.1. ÇAM Kapsamında Çocuk Mahkemesince Gerçekleştirilen Faaliyetler	30
3.2. ÇAM Kapsamında Çocuk Suçları Soruşturma Bürosunca Gerçekleştirilen Uygulamalar.....	32
3.3. ÇAM Kapsamında Erzurum ADM Uygulamaları.....	34
3.3.1. Personel Yapısı	34
3.3.2. Gerçekleştirilen Faaliyetler.....	34
3.3.3. Hedefler	36
3.4. Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Uygulamaları.....	37
3.5. Psiko-Sosyal Destek Klinik Uygulaması	38
3.6. Hukuk Kliniği Uygulaması	40
3.7. Çocuk Polisi Uygulamaları.....	43
3.7.1. Erzurum ÇAM'a İlişkin Değerlendirmeler	44
3.8. Erzurum Barosu Uygulamaları	45

BÖLÜM-4

syf.48-52

Değerlendirme ve Sonuç.....	48
4.1. Yuvarlak Masa Toplantısı Görüş ve Değerlendirmeleri	49
4.2. Sonuç.....	51

BÖLÜM - 1

ÇOCUK ADALET MERKEZİ MODELİ

1.1. Giriş

Çocuk Adalet Merkezi (ÇAM) çocuklara yönelik adli işlemlerin yetişkinlerden ayrı olarak çocuk dostu ortamda, çocuk dostu usuller uygulanarak gerçekleştirilmesi, adli süreç boyunca adli destek görevlilerinden etkin şekilde yararlanılması, çocukların adli sürecin yıpratıcı etkisinden korunması ve adli birimlerin yanı sıra sürece diğer paydaş kurum ve kuruluşlar da dâhil edilerek çocuk koruma sisteminin daha etkin ve bütüncül şekilde işlemesi sağlanmak suretiyle çocuğun üstün yararının korunması amacıyla oluşturulan merkezdir.

1.1.1. ÇAM Modelinin Amacı

ÇAM uygulaması ile çocuk ağır ceza mahkemesi, çocuk mahkemesi, Cumhuriyet başsavcılığı çocuk bürosu ve adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüğünün (ADM) bir arada yapılandırılması suretiyle çocuklara yönelik işlemlerin yetişkinlere yönelik işlemlerden ayrı olarak çocuk dostu ortamda gerçekleştirilmesi, çocuğun adli süreçte yıpranmasının önlenmesi ile çocuk koruma sisteminin daha etkili ve bütüncül bir yaklaşımla sürdürülmesi amaçlanmaktadır.

ÇAM'da ayrıca çocuk polisi, adli tıp uzmanı, aile ve sosyal hizmetler görevlisinin yanı sıra baroya, hukuk kliniği uygulaması için hukuk fakültesine ve psiko-sosyal destek kliniği uygulaması için de psikoloji, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, sosyal hizmet gibi bölümlere yer ayrılması sağlanarak çocuklara yönelik hizmetlerin bütüncül şekilde sunulması amaçlanmaktadır.

1.1.2. ÇAM'ın Kalkınma Planı ve Strateji Belgeleriyle İlişkisi

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından yayımlanan 2019-2023 dönemine ilişkin On Birinci Kalkınma Planının "Çocuk" kenar başlıklı 2.3.6 No'lu bölümünde; "Çocuk adalet sisteminin önleyici, onarıcı ve geliştirici mekanizmalar doğrultusunda risk takibini içeren bir yapıya kavuşturulacağı, Çocuk Koruma Kanununda öngörülen çocuklara özgü tedbirlerin uygulanması ve tedbir kararlarının izlenmesine ilişkin mekanizmaların geliştirilmesinin sağlanacağı, çocuk adalet sisteminin onarıcı adalet yaklaşımıyla yeniden yapılandırılacağı, adli süreçte çocuklara özgü koruma mekanizmalarının güçlendirileceği, çocuk

dostu mülakat usullerinin destekleneceği ve adliyelerde adli görüşme odalarının sayısının artırılacağı, adliyelerde çocuklara nitelikli destek sunan ADM'lerin yaygınlaştırılacağı" hususlarına yer verilmiştir.

İnsan Hakları Eylem Planının 8 No'lu "Kırılgan Kesimlerin Korunması ve Toplumsal Refahın Güçlendirilmesi" amacı altında yer alan 8.1 No'lu "Çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimlerinin desteklenmesi" hedefine ilişkin olarak belirlenen; 8.1.f No'lu "Aile mahremiyeti ve çocuğun üstün yararının daha iyi korunabilmesi amacıyla aile ve çocuk mahkemelerinin müstakil bir kampüs içinde bulunacağı yeni bir adliye mimarisi modeli geliştirilecektir." ve 8.1.g No'lu "Çocuk mahkemelerindeki duruşma salonları, çocuk dostu olacak şekilde tasarlanacak, duruşmalara hâkim, savcı ve avukatların cübbe giymeksizin katılımına imkân sağlanacaktır." hedeflerine yer verilmiştir.

2019-2023 dönemine ilişkin Yargı Reformu Stratejisinin 7 No'lu "Ceza Adaleti Sisteminin Etkinliğinin Artırılması" amacı altında yer alan 7.4 No'lu "Çocuk adaleti sistemi, onarıcı adalet yaklaşımıyla yeniden yapılandırılacak ve mağdur odaklı bir yaklaşım benimsenecektir." hedefi kapsamında belirlenen; 7.4.d No'lu "Çocuk mahkemelerinin fiziki koşulları çocuk ceza adaleti sisteminin amacına uygun hâle getirilecektir." stratejisine yer verilmiştir.

2019-2023 dönemine ilişkin Adalet Bakanlığı Stratejik Planının 1 No'lu "Ceza Adaleti Sisteminin Etkinliğinin Artırılması" amacı altında yer alan 1.4 No'lu "Çocuk adaleti sistemi, onarıcı adalet yaklaşımıyla yeniden yapılandırılacak ve mağdur odaklı bir yaklaşım benimsenecektir." hedefi kapsamında belirlenen; 1.4.d No'lu "Çocuk mahkemelerinin fiziki koşulları çocuk adaleti sisteminin amacına uygun hale getirilecektir." ve 1.4.f No'lu "Adli destek ve mağdur hizmetlerine ilişkin merkez ve taşra birimleri oluşturulacak ve adli görüşme odaları ülke geneline yaygınlaştırılacaktır." stratejilerine yer verilmiştir.

1.2. Erzurum ÇAM'ın Kuruluş Süreci

10.06.2020 tarihli ve 31151 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin "Mağdur hizmetlerinin desteklenmesi" kenar başlıklı 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında; belediyeler, üniversiteler ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının mağdur hizmetlerinin sunulmasına katkı sağlamak amacıyla Bakanlık ile ortak programlar geliştirebileceği, ilgili mevzuatı çerçevesinde yer tahsis edebileceği, hizmet binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabileceği veya yaptırabileceği, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabileceği yönündeki düzenleme ve gerçekleştirilmesi planlanan çalışmalara istinaden 23 Mart 2021 tarihinde Ankara Hâkimevinde gerçekleştirilen törenle Bakanlığımız ile Erzurum Büyükşehir Belediyesi arasında Erzurum ilinde ÇAM kurulmasına yönelik iş birliği protokolü imzalanmıştır.

Bakanlığımız ve UNICEF iş birliğiyle Erzurum ilinde 24-25 Haziran 2021 tarihlerinde ÇAM modeline dâhil olan adli birimler ile kurumların temsilcilerine yönelik yeni modelin tanıtımı ve işleyişi, kurumlar arası iş birliğinin güçlendirilmesi, merkezde görev alacak paydaşların görev ve sorumlulukları, çocuk dostu yaklaşım uygulamaları başlıklarından oluşan bir eğitim programı düzenlenmiştir.

Yapımı tamamlanan merkezin açılışı 20 Kasım 2021 tarihinde Dünya Çocuk Hakları Gününde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 30 Kasım 2021 tarihinde Erzurum ÇAM'ın tanıtımı ve işleyişi konusunda basın mensuplarına yönelik bilgilendirme programı gerçekleştirilmiştir.

1.3. ADM

Suç mağdurlarına yönelik bilgilendirme, yönlendirme ve psiko-sosyal destek hizmeti sunulması, adli süreçte başta kırılğan gruba dâhil mağdurlar olmak üzere tüm mağdurlara yönelik onarıcı adalet ve sosyal hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde etkin, sürdürülebilir ve ulaşılabilir bir mağdur destek sistemi kurulması amacıyla yürütülen çalışmalar neticesinde adliyelerde ADM'ler kurulmuştur.

ADM'lerin kurulmasıyla adli süreçte mağdurlar için önem arz eden hizmetlerin başında gelen bilgilendirme ve yönlendirme hizmeti sistemli ve etkin bir şekilde tüm suç mağdurlarına yönelik sunulmakta ve mağdurlar adli süreç boyunca hakları ve yükümlülükleri konusunda doğru bilgiye kolaylıkla ulaşabilmektedir.

Mağdurlara ve adli desteğe ihtiyaç duyan kişilere bilgilendirme, yönlendirme ve psiko-sosyal destek hizmetleri, müdürlükler bünyesinde kurulan bürolar aracılığıyla sunulmaktadır.

Bilgilendirme ve yönlendirme bürosu ile mağdurlar için önem arz eden hizmetlerin başında gelen bilgilendirme ve yönlendirme hizmeti sistemli ve etkin bir şekilde tüm suç mağdurlarına yönelik sunulmaktadır. Bu büroda görev yapan personel tarafından mağdurlar, adli süreç, hakları ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirilmektedirler. Yine mağdurlara kendilerine hizmet sunan kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları konusunda da bilgi verilmektedir. Bunun yanında maruz kaldığı suçtan etkilendiği, desteğe ihtiyaç duyduğu ve hakkında bireysel değerlendirme yapılması gerektiği düşünülen mağdurlar, bilgilendirme ve yönlendirme bürosunda görevli personel tarafından kırılğan grup destek bürosuna yönlendirilmektedirler.

Bilgilendirme ve yönlendirme bürolarında; suç mağdurlarının yanı sıra tanıklara ve taraflara adli süreç hakkında bilgi verilmekte ve adalete erişimleri desteklenmektedir.

Kırılğan grup destek bürosu; hizmet sunumunda uzmanın inisiyatif aldığı, bireysel değerlendirme, adli destek planı ve vaka yönetimi gibi yeni hizmet ve

kavramların adli sürece dâhil edildiği bürodur. Bireysel değerlendirme sürecinden sonra kırılğan gruba girdiği tespit edilen mağdurlar hakkında alınması gereken tedbirler ve sunulması gereken hizmetlere ilişkin önerilerin yer aldığı adli destek planı, adli destek görevlileri tarafından hazırlanarak ilgili Cumhuriyet başsavcılığı ya da mahkemeye sunulmaktadır.

Ceza yargılaması destek bürosu ile daha önce sadece çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerine yönelik sağlanan uzman desteği Cumhuriyet başsavcılıkları ile tüm ceza mahkemelerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Bu büroda, mağdurun beyanı alınmadan önce kaygı düzeyinin düşürülmesi ve daha rahat ifade verebilmesi amacıyla içinde bulunduğu ortamı, ilgili kişileri ve süreci açıklamak üzere ön görüşme yapmak, beyanı alınırken mağdurun yanında bulunmak ve talep edilmesi halinde mağdur veya çocuk hakkında yeniden mağdur olmasının ya da suça sürüklenmesinin önlenmesi için alınması gereken tedbirlere ilişkin önerilerin yer aldığı sosyal inceleme raporu (SİR) düzenleyerek mesleki görüşünü bildirmek üzere uzmanlar görev yapmaktadırlar.

Hukuk yargılaması destek bürosu ile daha önce sadece aile mahkemelerine yönelik sağlanan uzman desteği, ihtiyaç duyulan tüm hukuk mahkemelerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Hukuk mahkemelerinde görülen davalar ile özellikle aile mahkemelerinde görülen davalardan uzman desteğine ihtiyaç duyulan boşanma, velayet, kişisel ilişki kurulması, evlat edinme gibi davalarda mahkeme tarafından istenen konu hakkında taraflar ve ilgili kişiler ile görüşüp gerek görülmesi halinde sosyal ortam incelemesi de yaparak SİR düzenlemek bu bürodaki adli destek görevlilerinin görevleri arasındadır. Ayrıca adli destek görevlileri hukuk mahkemeleri, özellikle aile ve aile mahkemesi sıfatı ile yargılama yapan asliye hukuk mahkemelerinde görülen davalarda çocukların tanık olarak dinlenmesi esnasında, çocuğun beyanı alınmadan önce kaygı düzeyinin düşürülmesi ve kendisini daha rahat ifade edebilmesi amacıyla içinde bulunduğu ortamı, ilgili kişileri ve süreci açıklamak üzere ön görüşme yapmakta, beyanı alınırken çocuğun yanında bulunmakta ve talep edilmesi halinde çocuk hakkında mesleki görüşünü bildirmektedir.

Uygulamada kırılğan gruba dâhil mağdurlara yönelik adli destek planı, vaka yönetimi ve takip programları geliştirilerek hizmetlerin sistematik bir şekilde ve zamanında sunulabilmesi için gerekli planlama, uygulama, izleme ve

koordinasyon işlemlerinin tek bir adli destek görevlisi tarafından etkin şekilde yürütülmesi öngörülmüştür. Bu uygulama ile mağdurların adalete erişimlerinin ve adli süreçteki koruma halkasının güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki işlemleri bürosu; aile mahkemeleri tarafından verilen çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının gereğinin yükümlüsü tarafından rıza ile yerine getirilmediği durumlarda hak sahibinin başvurusu üzerine söz konusu işlemleri yerine getirmekle görevli bürodur.

Adli yardım hizmetleri bürosunda; adli yardıma ihtiyaç duyan kişilere talepleri halinde ilgili bilgi ve belgelerin toplanmasında yardımcı olunarak adli yardım hizmetlerine yönlendirilmeleri sağlanmaktadır. Bu bürolarda standart hale getirilen adli yardım başvuru formları kullanılarak maddi durumu elverişli olmayan kişilerin özel hukuk yargılamalarında adli yardıma başvuruları kolaylaştırılmıştır.

Erzurum ADM, ÇAM'da bulunan Çocuk Mahkemesi ve Cumhuriyet Başsavcılığı Çocuk Suçları Soruşturma Bürosunun yanı sıra hâlihazırda Erzurum Adliyesinde bulunan 7 asliye ceza mahkemesi, 4 ağır ceza mahkemesi, 3 aile mahkemesi ve Cumhuriyet Başsavcılığı birimlerine yönelik olarak da hizmet sunmaktadır.

1.4. ÇAM'da ADM Tarafından Yürütülen Faaliyetler

ÇAM'da bulunan ADM disiplinlerarası bakış açısıyla yürüttüğü faaliyetlerinde ilgili diğer kurumlarla etkin eşgüdüm ve iş birliğini hedeflemektedir.

ÇAM'da; Çocuk Mahkemesi Hâkimi, Çocuk Suçları Soruşturma Bürosu Cumhuriyet Savcısı, ADM Müdürünün yanı sıra, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ile Atatürk Üniversitesi temsilcilerinin katılımıyla suça sürüklenen çocuklarla (SSÇ) ilgili mükerrerliğin önlenmesi ve koruma mekanizmalarının güçlendirilmesi amacıyla bir çalışma grubu oluşturulmuştur.

Çalışma grubunun faaliyetleri doğrultusunda vaka bazlı analizlerle ihtiyaca uygun programlar geliştirilerek mükerrer suça sürüklenmenin önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, ÇAM uygulaması ile adli sürece dâhil olan çocuklara ilişkin olarak soruşturma evresinde ve erken aşamalarda SİR hazırlanmaktadır.

Böylece, hakkında sosyal inceleme yapılan mağdur veya suça sürüklenen çocuklara ilişkin adli süreç ve sonrasında alınması gereken tedbirler ya da gerekmesi halinde vaka yönetimine ilişkin değerlendirmeler ivedilikle yapılmakta, çocukların ilgi ve yetenekleri, onları suça iten etkenler ve risk faktörleri tespit edilmek suretiyle ihtiyaca uygun hizmetlere yönlendirilmeleri ve bu hizmetlerden faydalanmaları sağlanmaktadır. Ayrıca, hazırlanan raporlar doğrultusunda adli sürecin tüm aşamalarında adli destek görevlilerinden etkin şekilde yararlanma imkânı bulunmaktadır.

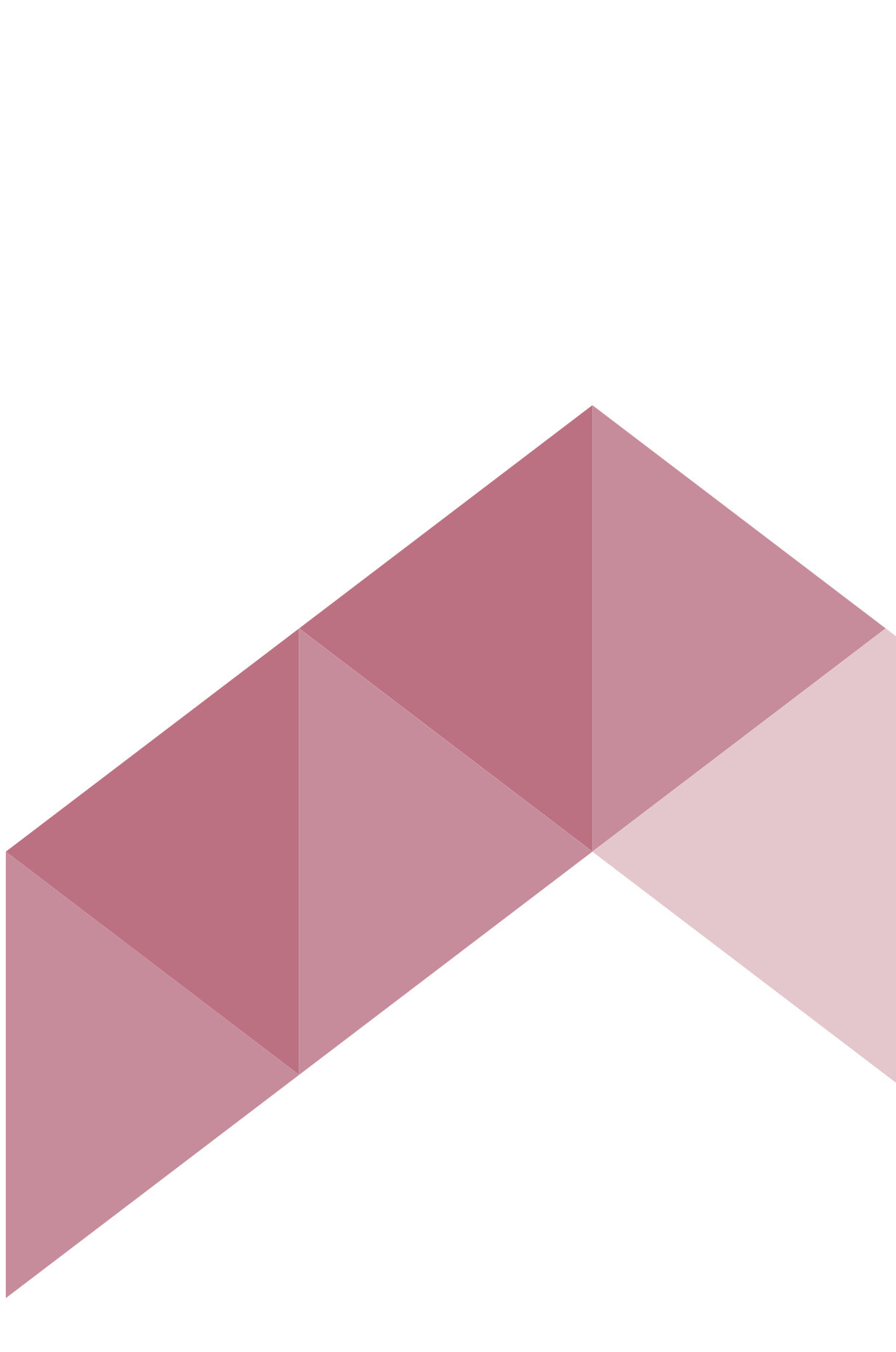
Öte yandan, adli sürece dâhil olan çocukların ihtiyaç duyduğu hizmetlere yönlendirilebilmesi için söz konusu kurumlar tarafından sunulan hizmetlerin belirlenmesi amacıyla "Hizmet Haritalandırması" çalışması yürütülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, adli destek sistemi içine dâhil olarak gerek tedbir kararı gerekse yönlendirme süreçleri bakımından tüm çocukların alabilecekleri hizmetlere ilişkin il bazlı hizmet haritaları oluşturmak ve böylece çocukların ihtiyaçlarına uygun hizmetlere erişimini kolaylaştırmaktır.

1.5. Hizmet Haritalandırılması Örneği

Alan	Sıra No	Kurumun / Kuruluşun Adı	Kurumun Hizmet Sunduğu Bölge	Hedef Grubunun Profili	Kurumun Hizmetleri	
Bakım/Barınma	1	Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	.../Merkez	Korunmaya ihtiyacı olan 0-18 yaş aralığındaki çocuk	Korunmaya ihtiyacı olan 0-18 yaş aralığındaki çocuk için kurum bakımı hizmeti	
Koruma	2	 Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Kadın Sığınmaevi		Kadın ve kadın beraberindeki çocuklar	Kadın Sığınmaevinde bakım, koruma, psikolojik destek, hukuki destek, ekonomik destek, bağımsız yaşama geçiş desteği verilmektedir.	
Ekonomik Destek	3	Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Aile ve Toplum Hizmetleri Birimi	.../Merkez		Ekonomik destek	
Hukuki Destek	4	 Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Dayanışma Merkezi	.../Merkez	Kadınlar	Aile hukukuna ilişkin konularda hukuki yardım talebinde bulunan kadınları bilgilendirmek ve danışmanlık hizmeti sağlamak, Adli Yardım Bürosuna yönlendirmek	
Sağlık	5	 Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Hizmet Birimleri (SOBE)	.../....	Yaş ve gelir kriterlerine uygun olan yaşlı ve engelli bireyler	Ev temizliği, kişisel bakım, sağlık kontrolleri hizmetleri belirli aralıklarla periyodik olarak sunulmaktadır.	
Psikososyal Destek	6	Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Aile Psikososyal Destek Programı	.../....			
Sosyal Faaliyetler	7	 Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü Engelliler Sosyal Yaşam Merkezi	.../....	Zihinsel engelli bireyler	Engelli bireylerin günlük yaşama adaptasyonlarını artırmak amacıyla; öz bakım ve günlük bakım becerileri, akademik dersler, sanat eğitimi, ritim, drama, spor, halkoyunları gibi alanlarda eğitim ve öğretim hizmeti verilmektedir.	
Göç		İl Göç İdaresi Müdürlüğü	.../....		İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Çalışma Grup Başkanlığı Uluslararası Koruma Çalışma Grup Başkanlığı Yabancılar Çalışma Grubu Başkanlığı Hukuk İşleri Çalışma Grubu Başkanlığı	
Eğitim		İl Millî Eğitim Müdürlüğü	.../....		Kurumlarla koordinasyonun sağlanması	
Ulaşım		Büyükşehir BelediyesiTaksi	.../....	Engelli bireyler	Engelli bireylere yönelik ücretsiz transfer hizmeti	

	Kurumun Hizmet Sağlama Şartları	Sağlanan Hizmetlerle İlgili Maliyetler ve Masraflar	Kurumun Web Adresi	Kurumun İletişim Bilgileri	İrtibat Görevlisinin Bilgileri
	Kuruma yönlendirilen çocukla ilgili olarak sosyal inceleme yapılır, şartları uygunsa bakım tedbiri istenir, çocuk uygun bir kuruma yerleştirilir. Hakkında bakım tedbiri kararı varsa çocuk uygun bir kuruma yerleştirilir.	Yapılan işlemler kapsamında bireylerden ücret alınmayacaktır.		Adres: Telefon:	Ad Soyad:... Görevi: Telefon:
	/..... Belediyesi Kadın Sığınma Evi Şube Müdürlüğü Yönetmeliği'ne uygun olan kadınlar ve çocukları kabul edilmektedir.	Yapılan işlemler kapsamında bireylerden ücret alınmayacaktır.		Adres: Telefon:	Ad Soyad:... Görevi: Telefon:
				Adres: Telefon:	Ad Soyad:... Görevi: Telefon:
	Fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik ve benzeri her türlü şiddete maruz kalan kadın veya ekonomik gücü olmayıp hukuki yardım talebinde bulunan kadınlara hizmet sağlamaktadır.			Adres: Telefon:	Ad Soyad:... Görevi: Telefon:
	65 yaş üzeri ya da ağır engelli olup yardıma muhtaç durumda olması, SOBE yetkilileri tarafından ev ziyareti ile yerinde durum tespiti yapılarak uygunluğunun belirlenmesi.			Adres: Telefon:	Ad Soyad:... Görevi: Telefon:
				Adres: Telefon:	Ad Soyad:... Görevi: Telefon:
	Mesleki uygulama atölyeleri,Kafe 1 ve Kafe 2,Montaj Atölyesi 18 yaş üstü engelli bireylere hizmet vermektedir.	Atölyeler ücretsiz hizmet vermektedir.		Adres: Telefon:	Ad Soyad:... Görevi: Telefon:
				Adres: Telefon:	Ad Soyad:... Görevi: Telefon:
				Adres: Telefon:	Ad Soyad:... Görevi: Telefon:
	Engelli bireylerin refakatçileri ile birlikte binmek şartı ile belirledikleri iki hareket noktası arasında ulaşımına yönelik ve haftada en fazla iki kez olmak üzere ücretsiz transfer hizmet almalarını sağlamaktadır.	Ücret talep edilmez.		Adres: Telefon:	Ad Soyad:... Görevi: Telefon:

BÖLÜM - 2

ERZURUM ÇAM

2.1. Çocuk Adalet Merkezi Değerlendirme Çalıştayı

ÇAM'a özgü vaka yönetimi akış süreci oluşturmak ve genel olarak Erzurum ÇAM'ın faaliyete geçtikten sonraki bir yılını değerlendirmek amacıyla 30 Kasım-1 Aralık 2022 tarihlerinde Erzurum ilinde UNICEF iş birliğiyle Başkanlığımız, Bakanlığımızın ilgili birimleri, ilgili kamu ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, akademisyen, hâkim, savcı, avukat ve adli destek görevlilerinin katılımıyla "Çocuk Adalet Merkezinin 1. Yılı Değerlendirme Çalıştayı" düzenlenmiştir.

Çalıştayda, ÇAM'a özgü vaka yönetimi sisteminin tanıtımı yapılarak Erzurum ÇAM özelinde sistemin nasıl uygulanabileceğine dair çerçeve çizilmesi ile çocukların diğer kurumlar tarafından kendilerine sunulan hizmetlere yönlendirilmelerinde gerekli etkinliğin sağlanabilmesine yönelik "Hizmet Haritalandırması" çalışması değerlendirilmiştir.

Çalıştaya katılan Bakanlığımız ilgili birimleri ve ilgili kurum temsilcilerinin yanı sıra hâkim, Cumhuriyet savcısı, avukat, akademisyen, sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve adli destek görevlilerinin ÇAM'a ilişkin değerlendirme, görüş ve önerileri alınmıştır.

Çalıştayda, 30 Nisan 2021 tarihli ve 31470 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliğinin "Vaka yönetimi" kenar başlıklı 44 üncü maddesinde yer alan vaka yönetimi süreci, Erzurum ÇAM'a özgü mükerrer SSÇ'ler özelinde ele alınmıştır.

Raporun bu bölümünde önce vaka yönetimi süreci açıklanmış olup genel bilgilere yer verilmiştir. İkinci kısımda ise Erzurum ÇAM özelinde yapılan çalışmalara ilişkin katılımcıların değerlendirmeleri bulunmaktadır.

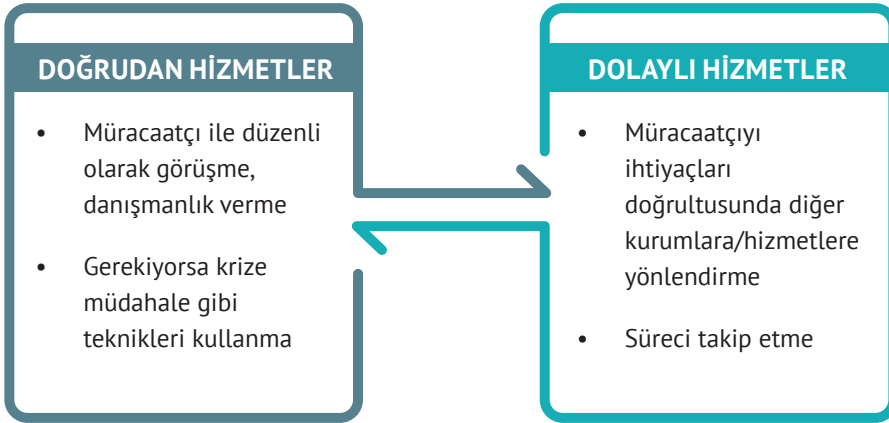
2.2. Vaka Yönetimi

Vaka yönetimini karmaşık ve çok fazla soruna ve/veya ihtiyaca sahip bireyin veya ailenin doğrudan ve dolaylı hizmetler yoluyla ihtiyaç duydukları kaynaklar ile ilişkilendirme süreci olarak tanımlamak mümkündür.

Vaka yönetiminin amacı, müracaatçıların işlevselliklerini sağlıklı biçimde yerine getirmelerine destek olmak ve onları güçlendirmektir.

Vaka yönetimi, müracaatçıları yalnızca ihtiyaç duydukları hizmetlere havale etmek/yönlendirmek değildir. Doğrudan ve dolaylı hizmetlerle sürecin aktif bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir.

Vaka yönetiminde doğrudan ve dolaylı hizmetler bulunmaktadır.

Vaka yönetimi, birbirini izleyen bazı aşamalardan oluşmaktadır. Bu aşamalar, sürecin sistematik bir biçimde yürümesi açısından önem taşımaktadır.

Vaka Yönetiminin Aşamaları

Hazırlık Aşaması: Arka Planı Hazırlamak

Vaka yönetimine başlamadan önce çalışılacak alana ilişkin bilgi edinmek, çalışılacak vakalara hazır olmak adına önem taşımaktadır. Örneğin; çocuk alanında yapılacak bir vaka yönetimi süreci için öncelikle çalışılacak çocuk profilinin, bu profile yönelik hizmetlerin ve koruma mekanizmalarının bilinmesi vaka yönetimi sürecini kolaylaştıracaktır.

- Vaka yönetimine ihtiyaç duyan gruba ilişkin mevcut mekanizmalar değerlendirilip analiz edilmeli, çalışmalar bu analiz üzerine temellendirilmelidir. (Uluslararası ve ulusal mevzuat, gruba ilişkin politikalar, yaklaşımlar gibi)
- Mevcut hizmetlerin haritası çıkarılmalı ve hedef gruba hizmet veren mevcut kuruluşların ve diğer ilgili aktörlerin kapasiteleri ortaya konulmalıdır.
- İhtiyaç olabileceği düşünülen hizmet ve uygulamaların geliştirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

Müracaatçıyı Belirlemek:

- Yaş,
- Suç türü,
- Mükerrer suç işleme durumu,
- İstismara maruz kalma durumu,
- Sağlık durumu (engellilik, kronik hastalık vb.),
- Göçmen olma durumu,

gibi kriterler kişinin kırılgan gruba dâhil olup olmadığını değerlendirmek için göz önünde bulundurulmalıdır.

Ön Değerlendirme Yapmak:

Müracaatçının;

- Acil ihtiyaçları (sağlık, korunma, bakım ihtiyacı vb.),
- Sosyo – demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, sağlık, eğitim, çalışma durumu vb.),
- Gelişimsel özellikleri ve kapasitesi,
- Aile yapısı (aile ilişkileri, aile üyelerinin tutumları, soruna ve çözüme olası katkıları, güçlü yönleri vb.),
- Sosyal çevresi (arkadaş ilişkileri, sosyal destek alabileceği kişiler/gruplar, yaşadığı yerin özellikleri vb.),
- Eğitim ve/veya iş çevresi,
- Kendi durumu hakkındaki düşünceleri, yetenekleri, baş etme becerileri ve güçlü yönleri,
- Olası riskler (kişinin kendisi için taşıdığı riskler/ başkaları ya da toplum için taşıdığı riskler),

belirlenerek ön değerlendirme yapılmalıdır.

Planlama Yapmak:

- Acil ihtiyaçlar tespit edildikten sonra bu ihtiyaçların mümkün olan en kısa zamanda karşılanması için plan yapılmalıdır.
- Sorunların çözümünde/ihtiyaçların karşılanmasında kişi ve kişiyle ilgili diğer önemli kişiler (örneğin aile üyeleri) sürece dâhil edilmeli, ihtiyaçları sıraya koyarken kişinin (acil ya da yasal bir durum yoksa) başlamak istediği konudan başlayarak plan yapılmalıdır.
- Plan yaparken ihtiyaç duyulan hizmetler için olası kaynaklar belirlenmeli, eğer kaynak yoksa bu ihtiyacın nasıl karşılanabileceği de planlanmalıdır.
- Yapılan plan yazılı hale getirilmeli ve müracaatçı ile paylaşılmalıdır.

Müdahaleyi Gerçekleştirmek:

Doğrudan hizmetler nelerdir?

- Kişi ile düzenli görüşmelerle (duruma göre haftada bir/ ayda bir gibi) görüşülerek psiko-sosyal destek hizmeti verilmesi,
- Kişiye/aileye gerekiyorsa ebeveyn becerilerini geliştirme konusunda psikolojik destek verilmesi.

Dolaylı Hizmetler Nelerdir?

- Planlama aşamasına uygun olarak kişi ihtiyacı olan hizmetlere yönlendirilmeli, bu yapılırken kişinin bu hizmeti almaya istekli olduğundan ve bu konuda onayı olduğundan emin olunmalıdır.
- Yönlendirileceği hizmetle ilgili kişi bilgilendirilmelidir.
- Yönlendirilen hizmetle ilgili olarak ilgili kurum bilgilendirilmeli ve mümkünse anahtar bir kişi belirlenmelidir.
- Gerekiyorsa savunuculuk yapılmalıdır.

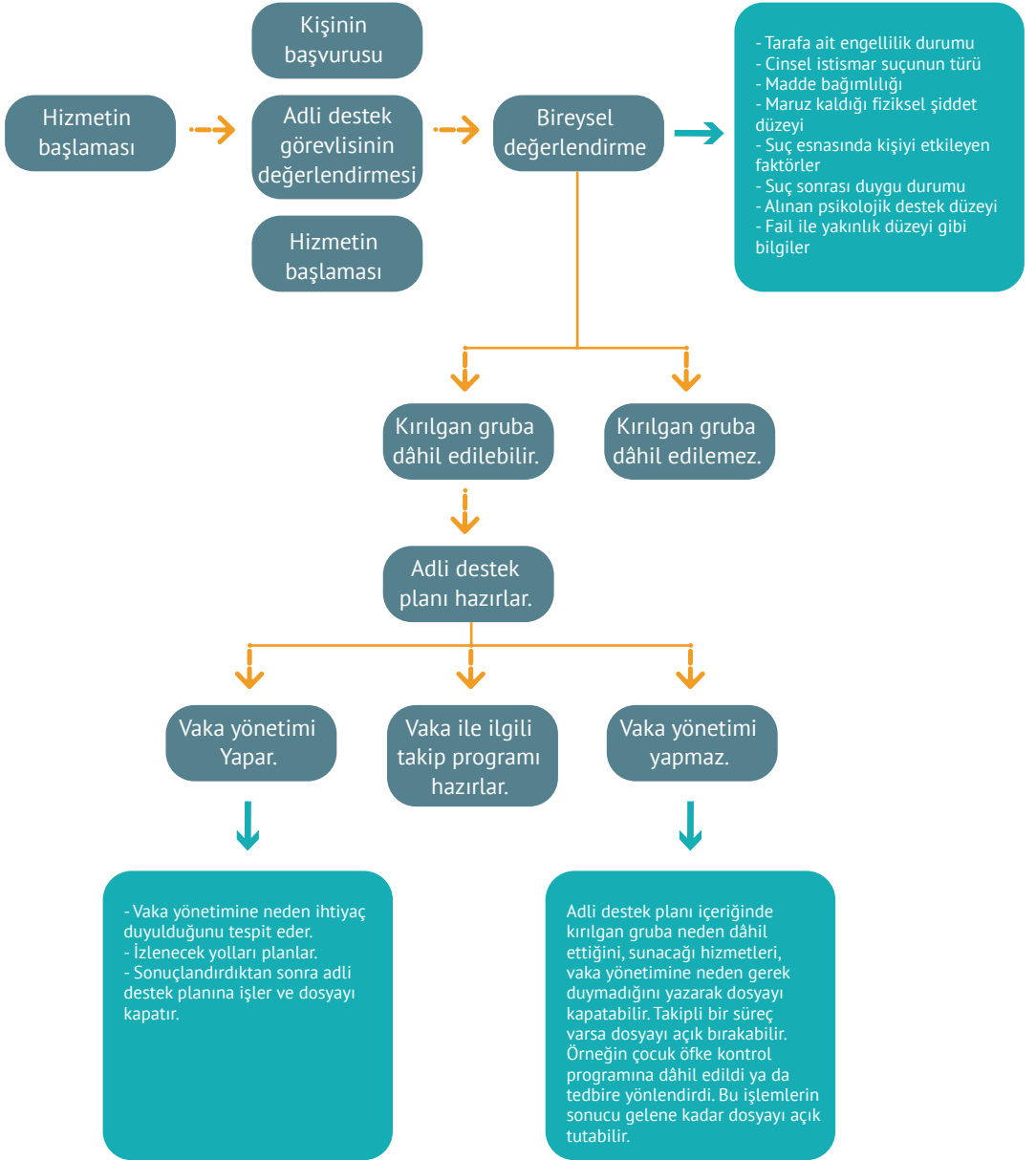
Değerlendirme ve Sonlandırma:

- Planlama aşamasında belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı kontrol edilmeli, hedeflere ulaşılmışsa vaka sonlandırılmalı, ulaşamayan hedef veya hedefler varsa yeni bir planlama yapılmalıdır.
- Sonlandırma yapılmadan önce kişi ile görüşülerek sonlandırılmaya hazırlanmalıdır.

İzleme/Takip:

- Bazı durumlarda (madde kullanımı, istismara maruz kalma, mükerrer suç işleme, psiko-sosyal desteğin yokluğu, ergenlik döneminde olmak gibi) ulaşılan hedeflerde tekrarlar (relapslar) görülebilir. Bu nedenle en az üç ay süreyle (aralıklarla bir yıl boyunca izleme ideal olacaktır) izleme yapılması gerekmektedir.
- Vaka yönetim süreci ile ilgili olarak ifade edilen bu akışın ADM'lerde ne şekilde yürütülmesi gerektiği aşağıda gösterilmiştir.

Adm'lerde Vaka Yönetimi Akışı

Takip Programı Birleşenleri

Takip programı adli destek planından daha kapsamlıdır ve esasen belirlenen destek hizmetlerinin nasıl takip edileceğini ve edildiğini içerir.

Takip programında yapılan işlemlerin sıralamasından çok takip edilmesi gereken işlemlerin yer alması daha önemlidir.

Adli destek görevlisi bu aşamada kişiyle sürecin devam edeceği konusunda bir mutabakata varır ve kişiye de bunu beyan ederek yazılı bir hale getirir.

2.3. ÇAM Özelinde Mükerrer SSÇ'ler İçin Vaka Yönetimi Süreci

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliğine göre vaka yönetimi modeline dâhil edilecek kişiler; SSÇ, mağdur ve velayete konu çocuklar olabilir. Ancak bu çalışmada vaka yönetimi, mükerrer SSÇ'ler özelinde ele alınmıştır.

ERZURUM ÇAM ÖZELİNDE MÜKERRER SSÇ'LER İÇİN VAKA YÖNETİMİ AKIŞI

1

C.Başsavcılığı, mükerrer SSÇ tespit etmesi halinde, durumu derhal ADM'ye bildirir.

2

Mükerrer SSÇ'nin ADM'ye başvurusu aranmaz, re'sen harekete geçilir.

3

ADM kırılğan grup bürosu tarafından bireysel değerlendirme yapılır.

4

Bireysel değerlendirme raporu sonucunda mükerrer SSÇ kırılğan grup içerisinde değerlendirilir ve adli destek planı hazırlanarak UYAP'da vaka yönetimi programına dâhil edilir. Mükerrer SSÇ'ye vaka yönetiminden sorumlu bir uzman atanır. Bu çocukla ilgili her aşamayı aynı uzman yürütür.

5

Vaka yöneticisi SSÇ ile ilgili adli destek planının yanı sıra bir de takip programı hazırlar.

6

Adli sürecin tamamlanmasıyla birlikte adli destek planı ve takip programı işlemleri de sonlandırılır ve en az 3 ay süreyle mükerrer SSÇ izlenir.

Bu süreçte üzerinde durulması gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Bunlardan ilki, vaka yönetim sürecinde yapılması gereken bireysel değerlendirme ile ilgilidir. Uygulamada bireysel değerlendirme sürecinin ve süreç sonucunda yazılacak olan “Bireysel Değerlendirme Raporu”nun, SİR ile karıştırılma ihtimali bulunmaktadır. Buna ilişkin aşağıdaki hatırlatma notu faydalı olabilir.

Bireysel değerlendirme raporu ve SİR Bağlantısı

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 35 inci maddesi uyarınca yapılan sosyal incelemenin temel amacı, çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresinin daha iyi anlaşılması ve bu çerçevede hem adli süreçte çocuğa uygun işlemlerin yapılmasını sağlamak hem de çocuk hakkında alınacak koruyucu ve destekleyici tedbirler konusunda hâkime yol göstermektir. Bunun sağlanabilmesi için de sadece çocuk ve ailesiyle görüşme yapılması yetmez, aynı zamanda okul, sosyal çevre, sağlık, boş zaman gibi çeşitli sistemler de sosyal inceleme sırasında dikkate alınmalı, mümkünse yerinde incelenmelidir.

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliğindeki bireysel değerlendirmenin amacı ise; ilgilinin kırılganlık ve risk durumunun tespitidir. Bu çerçevede bireysel değerlendirmede aşağıdaki kriterlere ağırlık verilir;

- Mükerrer SSÇ'nin bireysel özellikleri, ruhsal durumu, acil ihtiyaçları, yaşı, cinsiyeti ve gelişim düzeyi,
- Kendisinin ve ailesinin içinde bulunduğu muhtemel koruma riskleri (yoksulluk, dili konuşamama, şiddet ihtimali/öyküsü vb),
- Özel ihtiyaçlar,
- Güçlü yönleri ve becerileri,
- Özel adli usuller, hizmet haritası ve diğer kaynaklar çerçevesinde ilgili kişinin adli süreç içinde ve dışında nasıl desteklenebileceği,
- Tüm bu konulara yönelik mükerrer SSÇ'nin görüş ve düşünceleri.

Bireysel değerlendirme raporu, hâkim-savcı tarafından talep edilebileceği gibi re'sen ADM tarafından da yapılabilir. Bireysel değerlendirme raporu sonucunda çocuğun vaka yönetimi içerisine dâhil olup olmayacağına ADM tarafından karar verilir, ayrıca bir hâkim/savcı onayına gerek yoktur.

Yapısı gereğince SİR, bireysel değerlendirme raporundan daha kapsamlıdır. Bu nedenle eğer bir çocuk hakkında zaten dosyada güncel bir SİR mevcut ise, öncelikle buradaki bilgiler esas alınmalıdır. Ancak UYAP ekranlarında vaka yönetiminin başlayabilmesi için adli destek görevlilerinin SİR olsa dahi bireysel değerlendirme raporu formunu doldurması gerekir. Bireysel değerlendirme raporu ayrıca, çocuğun güncel plana dair görüşlerini ve onayını almak için de önemli bir araçtır.

Eğer SİR yok ise ve bireysel değerlendirme raporu sonucunda, çocuğun bireysel ve sosyal çevresinin daha kapsamlı olarak incelenmesinin gerekli olduğu tespit edilirse SİR talebi adli destek planına eklenmelidir.

Vaka yönetimi sürecinde önemle üzerinde durulması gereken diğer konu da adli destek planı ve takip programı arasındaki ayrımıdır. Her iki araç da vaka yönetimi sürecinin planlama aşamasında kullanılması gereken araçlardır. Vaka yönetimi, adli destek planının bir parçası olmakla birlikte temelde, takip, hizmetlere yönlendirme, hizmetlerin amacına ulaşım ulaşmadığını takip etme, kişiyi bir takip sistemine tabi tutmayı içermektedir. Bu açıdan takip programı hazırlanması ve vakanın adli süreç dışındaki ihtiyaçlarının takip programı ile izlenmesi gerekmektedir.

Erzurum ÇAM örneğinde vaka yönetimi sürecinde adli destek planı ve takip programı hazırlanırken sürece ilişkin takip işlemleri yürütülürken ve süreç sonlandırılırken dikkat edilmesi gereken noktalar için aşağıdaki hatırlatma notu faydalı olabilir.

PLANLAMA	
ADLI DESTEK PLANI (Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği md. 42)	TAKİP PROGRAMI (Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği md.46)
Bu plan, mükerrer SSÇ'nin adli süreçte tabi olacağı özel usûllerin ilgili mercilere önerilmesi ve bu konudaki kararların takip edilmesine yöneliktir. ÖRNEKLER: - İfade/beyan sırasında bir adli destek görevlisinin hazır bulundurulması. - Duruşmanın kapalı yapılması - İfade/beyanın AGO'da alınması. 5395 sayılı Kanunun 7 nci maddesi uyarınca tedbir kararına konu olabilmesi halinde mahkemeye tedbir için başvurulması ve adli destek görevlisinin 5395 sayılı Kanunun 36 ncı maddesine göre denetim görevlisi olarak atanması. - Çocuğun güvendiği kişilerden durumdan haberdar edilmesi. - Mükerrer SSÇ'nin adli yardım süreçlerinden tam olarak faydalanabilmesi için avukatıyla irtibatla olunması vb.	Takip programı adli destek planından daha kapsamlıdır ve esasen belirlenen destek hizmetlerinin nasıl takip edileceğini/edildiğini içerir. Bu plan mükerrer SSÇ'nin adli süreç dışındaki destek mekanizmalarına yönlendirilmesi ve bu hizmetlerin takibiyle ilgilidir. Burada vaka yöneticisi adli destek görevlisinden aktif bir yönlendirme ve takip beklenmektedir. Bunun takibi için aşağıdaki adımlar izlenecektir: - Mükerrer SSÇ için uygun hizmet/hizmetlerin tespiti. (Bu hizmetlerin 5395 sayılı Kanunun 7 nci maddesi uyarınca tedbir kararına konu olabilmesi halinde mahkemeye tedbir için başvurulması ve adli destek görevlisinin 5395 sayılı Kanunun 36 ncı maddesine göre denetim görevlisi olarak atanması konusu adli destek planına işlenir.) - Hizmet(ler) tedbir kararına konu edilmeyecek ise SSÇ'nin doğrudan ilgili hizmete yönlendirilmesi. - Her iki halde de hizmeti verecek kurumdaki odak kişinin tespiti. - Düzenli olarak odak kişi ve çocukla irtibat kurulması, çocuğun gelişimi konusunda bilgiler alınması. - Eğer bir maddi yoksunluk durumu var ise sosyo ekonomik destek ve sosyo ekonomik yardım gibi sosyal yardımlar için aile sosyal hizmetler il müdürlükleri veya ilgili birimleri ile yakın irtibat kurulması ve sürecin takibi. - Çocuğun zorluk yaşadığı durumlarda mentorlük desteği. Eğer çocuk hâlihazırda (adli kontrol, koşullu salıverme, hapis cezasına alternatif gibi bir sebeple) denetimli serbestlik program altındaysa, aynı işlemlerin mükerrer olarak yapılmaması önem taşır. Bu durumda, mutlaka takip planı öncesinde denetimli serbestlik müdürlüğü ile koordineli çalışılması gerekir. Sonuçta esas olan adli alandaki vaka yönetiminin tek bir kaynak üzerinden çocuğu ve sistemi yormadan yürütülmesidir.
SÜRECİN TAKİBİ	
Adli destek planında yazılan iş ve işlemler, plana uygun olarak ilgili adli birimlerle kontrol edilir ve raporlanır. Uygulanmayan veya uygulamada sorun yaşanan konuların Cumhuriyet başsavcılığı, adalet komisyonu başkanlığı, Adalet Bakanlığı ve diğer merciler önünde dile getirilmesi ve gerekli düzenlemeler konusunda savunuculuk yapılması.	Çocuğun hizmetlere katılımı ve gösterdiği gelişim aylık olarak vaka yöneticisi, çocuğa hizmeti veren uzman (ve uygunsa aile) ile doğrudan istişare edilir, raporlanır ve buna göre gerekli ek adımlar planlanır. Uygulanmayan veya uygulamada sorun yaşanan konuların il çocuk koordinasyon kurulu ve diğer merciler önünde dile getirilmesi ve gerekli düzenlemeler yapılması konusunda savunuculuk yapılabilir. Çocuğun gelişim kaydettiği alanlarda hâkime/mahkemeye bilgi verilmesi.
SÜRECİN SONLANDIRILMASI	
Adli sürecin tamamlanmasıyla birlikte adli destek planı işlemleri de sonlandırılır.	Takip programı kapatılır.

Erzurum ÇAM'da, mükerrer SSÇ'ler için vaka yönetim sürecinin işlevsel olup olmadığının izlenip değerlendirilmesinde dikkate alınacak göstergeler şunlardır;

Uzun Vadeli Göstergeler:

- Vaka yönetimi sürecinde olan çocukların mükerrer suç işleme sayısının azalması
- Çocuğun işe/okula devamının sağlanması

Kısa ve Orta Vadeli Göstergeler:

- SSÇ'nin uygulamalara katılma ve iş birliği motivasyonu
- SSÇ'nin riskli davranışlarında azalma

Erzurum ÇAM tarafından vaka yöneticileri ile 6 ay sonra tekrar uygulamanın değerlendirilmesi için bir toplantı gerçekleştirilmesinin faydalı olacağı unutulmamalıdır.

Mükerrer SSÇ ile ilgili vaka yönetimi sürecinde aşağıdaki ilkelere dikkat edilmesi önemlidir:

ÖNERİLER

- Çocuğun yüksek yararı esas alınmalıdır.
- Sürecin temel hedefi, çocuğun/ailesinin güçlendirilmesi olmalıdır.
- Süreç, programlanmalıdır.
- Vaka yönetimi, çocuk açısından yasal bir zorunluluk taşımamaktadır. Bu nedenle çocuğu bu sürece katılımı için ikna edebilmek önemlidir.
- Çocuğun/ailenin sürece etkin katılımı sağlanmalıdır.
- Çocuk/aile, süreçte hangi hizmetleri kullanacağına ilişkin kararı bağımsız bir şekilde tercih edebilmelidir.
- Bir çocuk/aile için belirli bir (tek kişi) vaka yöneticisi olmalıdır ve tüm süreç sadece o kişi tarafından yönetilmelidir.
- Hizmetlerin sürekliliği sağlanmalıdır.

- Vaka yönetimi süreci ölçülebilir ve hesap verilebilir şekilde yürütülmelidir.
- Vaka yöneticisi gerektiğinde çocuk/aile için savunuculuk rolünü kullanmalıdır.
- Süreç sonlandırıldıktan sonra en az üç ay süresince izleme yapılmalıdır.
- Çocuğun gelişim kaydettiği alanlarda hâkime/mahkemeye bilgi verilmesi önemlidir. Ancak, burada çocuğun aleyhine bir durum oluşmaması bakımından sadece gelişim gösterilen alanlarda mahkemeye bilgi verilmesi önem taşımaktadır.

Vaka yönetimini, işlevsel biçimde yapabilmek için;

- Kurumlarla yakın ilişki kurmak bir zorunluluktur. Bunun için hizmet haritaları yararlı olacaktır. Çocuğu hizmetlere yönlendirirken kurumları da çocuktan haberdar etmek, hatta çocukla birlikte o kuruma gitmek önemlidir.
- Kurumlarla eşgüdüm halinde çalışmak önemlidir. Bu amaçla il koordinasyon kurulu toplantıları düzenlenmelidir.
- Sadece mükerrer SSÇ'ler için ilgili kurumlarla toplantılar yapılmalıdır.
- ÇAM bünyesinde düzenli aralıklarla örneğin ayda bir vaka toplantılarının yapılması sürece katkı sağlayabilir.
- Uygulanmayan veya uygulamada sorun yaşanan konuların Cumhuriyet başsavcılığı, adalet komisyonu başkanlığı, Adalet Bakanlığı ve diğer merciler önünde dile getirilmesi ve gerekli düzenlemeler konusunda savunuculuk yapılması önerilebilir.

BÖLÜM - 3

SUNUMLAR

3.1. Çocuk Mahkemesi Uygulamaları

Sn. Suzan Sağmanlıgil Yertüm

Erzurum Çocuk Mahkemesi Hâkimi

- Çocuk mahkemesinin amacı; 5395 sayılı Kanun doğrultusunda korunma ihtiyacı olan veya SSÇ'lerin korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkindir.
- Mahkememiz bu doğrultuda ceza mahkemesi olarak yargılama faaliyeti yapmakta aynı zamanda anılan Kanunun 7. ve devamı maddelerinde düzenlenmiş tedbir kararlarını vermektedir.
- 5395 sayılı Kanun Doğrultusunda temel ilkeler;
- Çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması,
- Çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi,
- Çocuğun ve ailesinin herhangi bir nedenle ayrımcılığa tabi tutulmaması,
- Çocuk ve ailesi bilgilendirilmek suretiyle karar sürecine katılımlarının sağlanması,
- Çocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliği içinde çalışmaları,
- İnsan haklarına dayalı adil, etkili ve süratli bir usul izlenmesi,
- Soruşturma ve kovuşturma sürecinde çocuğun durumuna uygun özel ihtimam gösterilmesi,
- Kararların alınmasında ve uygulanmasında çocuğun yaşına ve gelişimine uygun eğitiminin ve öğreniminin, kişiliğinin ve toplumsal sorumluluğunun geliştirilmesinin desteklenmesi,
- Çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak başvurulması,

- Tedbir kararı verilirken kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olarak görülmesi,
- Kararların verilmesi ve uygulanmasında toplumsal sorumluluğun paylaşılmasının sağlanması,
- Çocukların bakılıp gözetildiği, tedbir kararlarının uygulandığı kurumlarda yetişkinlerden ayrı tutulmaları,
- Çocuklar hakkında yürütülen işlemlerde yargılama ve kararların yerine getirilmesinde kimliğinin başkaları tarafından belirlenememesine yönelik önlemler alınması,

ÇAM'da, çocuk mahkemesi özelinde önemli değişiklikler yapılmış bu doğrultuda duruşma salonu yetişkinlerin yargılandığı duruşma salonlarından farklı olarak istişareyi öne çıkaran bir şekilde düzenlenmiş, yine pilot uygulama kapsamında çocuk hâkimi duruşmalara cübbesiz çıkmıştır.

Bir yıllık süreç içerisinde, gerçekleştirilen bu yapısal değişikliklerin çocuk yargılamasını olumlu etkilediği gözlemlenmiştir.

3.1.1. ÇAM Kapsamında Çocuk Mahkemesince Gerçekleştirilen Faaliyetler

- Bu ilkeler doğrultusunda; ÇAM'da, çocuklara yönelik işlemlerin, yetişkinlere yönelik işlemlerden ayrı olarak çocuk dostu ortamda gerçekleştirilmesi, çocuğun adli süreçte yıpranmasının engellenmesi, çocuk koruma sisteminin daha etkili, hızlı, mümkün oldukça bürokrasi ve kırtasiyecilikten uzak şekilde sürdürülmesi amaçlanmakta ve bu amaç doğrultusunda tüm faaliyetler gerçekleştirilmektedir.
- Bu noktada mahkememiz ile birlikte Erzurum Cumhuriyet Başsavcılığı Çocuk Suçları Soruşturma Bürosu, ADM, Çocuk Polisi, Adli Tıp Uzmanı, Aile ve Sosyal Hizmetler Temsilcisi, Baro, Hukuki Destek Klinik Uygulaması, Psiko-Sosyal Destek Klinik Uygulaması ÇAM'da yer almakta olup Mahkememizce yapılan faaliyetler bu birimlerce desteklenmektedir.
- Eğitim tedbiri kararı verilirken ve uygulanırken Erzurum İl Mili Eğitim Müdürlüğü, sağlık tedbirinde Erzurum İl Sağlık Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ile gerek yazılı gerekse sözlü olarak mutlaka iletişime

geçilerek kararlar her yönüyle değerlendirilip Mahkememizce uygun tedbir kararı verilmektedir.

- Mahkememizce verilen tedbir kararlarının uygulanıp uygulanmadığı hususunda, kurumlarca gönderilen denetim raporları değerlendirilmekte, tedbirlerin gereği gibi uygulanmadığı, ek tedbirler gerektiği ya da farklı tedbirler uygulanması gerektiği anlaşılan durumlarda yine belirtilen kurumlarla iletişime geçilerek bilgi alınmak suretiyle bu noktadaki sorunların giderilmesi sağlanarak daha etkin ve verimli şekilde tedbirlerin uygulanması sağlanmaktadır.
- Erzurum Çocuk Koruma İl Koordinasyon toplantılarına Mahkememizce her ay düzenli olarak katılım sağlanmakta, tedbirler ve diğer hususlarda oluşan aksaklıklarda kurumlarla birebir temas ile verimli ve etkin bir çalışma ortamı sağlanmaktadır.
- Mahkememizce hem tedbir kararları hem de yargılama faaliyetiyle ilgili olarak Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü bünyesindeki kurumlarda koruma altında bulunan çocuklara yönelik ziyaretler gerçekleştirilmekte, bu şekilde adli sürece dâhil olmuş çocuklar ve diğer çocuklar ile birebir görüşmeler yapılmak suretiyle çocukların sadece dosya üzerinde birer isim olmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.
- Tedbir kararları uygulanmadığında ya da aksaklıklar olduğunda, hem ilgili birimlerle iletişime geçilmekte, hem de ÇAM bünyesindeki ADM'deki adli destek görevlilerinin, çocuk ve aile ile teması sağlanarak tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanmasına çalışılmaktadır.
- ÇAM'da bulunan aile ve sosyal hizmetler temsilcisi, ADM ve Mahkememizce, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı Nenehatun Çocuk Evleri Sitesi, Atatürk Çocuk Evleri Sitesi, Çocuk Destek Merkezi, Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şubeye ziyaretler gerçekleştirilmiş, hakkında tedbir kararı uygulanmış ve adli sürece dâhil olmuş çocuklara ilişkin Mahkememiz iyi uygulama pratiklerine dair fikir alışverişinde bulunulmuştur.
- SSÇ'lerde mükerrer suçluluğun önlenmesi hususunda ADM koordinasyonunda, Erzurum Cumhuriyet Başsavcılığı Çocuk Suçları Soruşturma Bürosu, Erzurum Aile ve Sosyal Hizmet İl Müdürlüğü, Erzurum İl Sağlık Müdürlüğü, Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Erzurum Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Atatürk

Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Atatürk Üniversitesi Araştırma Hastanesi, Yakutiye Rehberlik ve Araştırma Merkezi birimi temsilcileri, çocuk polisi, okul rehberlik ve psikolojik danışmanı ve ÇAM'da görevli aile ve sosyal hizmetler temsilcisinin katılımıyla gerçekleştirilen toplantılara Erzurum Çocuk Mahkemesi hâkimi olarak katılım sağlanmıştır.

3.2. ÇAM Kapsamında Çocuk Suçları Soruşturma Bürosunca Gerçekleştirilen Uygulamalar

Sn.Umut Koçak **Cumhuriyet Savcısı**

- Bu büroda görev yapan çocuk savcısı tarafından mükerrer SSÇ'ler, 12 yaşın altındaki SSÇ'ler, hakkında tutuklama tedbiri uygulanan SSÇ'ler, cinsel istismar ve cinsel taciz gibi dosyalardaki mağdur veya SSÇ'ler ile bunlar dışında gerekli görülen çocuklar hakkında soruşturma aşamasında SİR düzenlenmesi istenmektedir.
- SİR sonucunda Erzurum Çocuk Mahkemesinden koruyucu ve destekleyici tedbirler talep edilmektedir.
- İfade esnasında veya düzenlenen SİR kapsamında tespit edilen maddi durumu yetersiz SSÇ'ler hakkında gerekli desteğin sağlanabilmesi amacıyla ÇAM'da bulunan Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü temsilcisine yönlendirme yapılmaktadır.
- Soruşturma aşamasında gerekli hallerde SSÇ'ler sulh ceza hâkimliğine sevk edilirken adliyeye gönderilmemekte, ifadeleri ÇAM'da SEGBİS vasıtasıyla alınmaktadır.
- Ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlarda, mağdur, tanık ve suçta sürüklenen çocukların beyanı mümkün oldukça adliyeye gitmeden ÇAM'da SEGBİS vasıtasıyla mahkemeye bağlanılarak alınmaktadır.

- SSÇ'ler açısından cezai ehliyetin tespiti için gerekli olan inceleme haftanın iki günü (perşembe ve cuma) ÇAM'da bulunan adli tıp uzmanı tarafından yapılmaktadır.
- Mağdur, tanık ve SSÇ'ler hakkındaki ifade ve beyan işlemleri mümkün olduğunca AGO'da alınmakta, AGO'lardan bu anlamda yoğun şekilde yararlanılmaktadır.
- SSÇ'lerin ifadeleri gerekmesi halinde adli destek görevlisi eşliğinde alınmaktadır.
- Atatürk Üniversitesinden akademisyen ve öğrencilerin katılımı ile ÇAM bünyesinde yer alan hukuk kliniği uygulaması kapsamında öğrencilere ÇAM ve Cumhuriyet savcılığı mesleğine ilişkin farkındalığın artırılması amacıyla tanıtım yapılmaktadır.
- Cumhuriyet başsavcılığı, çocuk mahkemesi, çocuklara ilişkin yargılama yapan ağır ceza mahkemesi, ADM, çocuk polisi, baro, adli tıp, aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğü, çocuk evleri sitesi müdürlüğü, il milli eğitim müdürlüğü, il sağlık müdürlüğü, gençlik ve spor il müdürlüğü, yerel yönetimler ve üniversiteler gibi ilgili kurum ve kuruluşlar arasında çocuklara yönelik hizmetlerin etkinliğini sağlamak üzere gerekli koordinasyon sağlanmaktadır.
- İl düzeyinde gerçekleştirilen çocuk koruma koordinasyon toplantılarına Cumhuriyet başsavcılığı tarafından etkin katılım sağlanmaktadır. Yine, çocuklar yönünden mükerrer suçluluğun önlenmesi amacıyla yürütülmekte olan çalışma kapsamında ÇAM'da ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla toplantılar düzenlenmekte olup bu toplantıların ilerleyen dönemlerde sürdürülmesi planlanmaktadır.

3.3. ÇAM Kapsamında Erzurum ADM Uygulamaları

Sn. Dilek Giyik

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürü

Erzurum ÇAM temelde Çocuk Mahkemesi, Cumhuriyet Başsavcılığı Çocuk Suçları Soruşturma Bürosu ve ADM birimlerinden oluşmaktadır.

Erzurum ÇAM'da ayrıca çocuk polisi, adli tıp uzmanı, aile ve sosyal hizmetler temsilcisi, baro, klinik uygulaması hukuki destek odası, klinik uygulaması psiko-sosyal destek odası, bilgilendirme ve yönlendirme birimleri bulunmaktadır.

3.3.1. Personel Yapısı

- Müdürlükte 1 psikolog, 2 pedagog ve 6 sosyal çalışmacı görev yapmaktadır. Bilgilendirme ve yönlendirme bürosunda 2 zabıt kâatibi ve 1 memur kadrosunda personel bulunmaktadır.
- 1 pedagog ve 2 sosyal çalışmacı özellikle ceza; 1 psikolog, 1 pedagog ve 4 sosyal çalışmacı ise hukuk yargılamasında talep edilen SİR hazırlama sürecinde görev almaktadır.
- Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulması, AGO, ifade ve beyan talepleri gibi süreçlerde bütün personel aktif görev almaktadır.

3.3.2. Gerçekleştirilen Faaliyetler

- ADM, hukuk ve ceza mahkemeleri ile Cumhuriyet başsavcılığından gelen ifade, SİR, heyet inceleme raporu ve AGO taleplerini yerine getirmektedir. Ayrıca, 04.04.2022 tarihi itibarı ile çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair iş ve işlemler gerçekleştirilmektedir.
- Çocuk Mahkemesi tarafından verilen tedbir kararlarının uygulanıp uygulanmadığı hususunda Çocuk Mahkemesi ile birlikte araştırma yapılmakta ve aksayan süreçle ilgili gerekli tedbirlerin alınmasında iş birliği halinde süreç yönetilmektedir.

- Çocuk Koruma İl Koordinasyon Toplantılarına ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Toplantılarına katılım sağlanmaktadır.
- Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü bünyesindeki kurumlarda koruma altında bulunan çocuklara yönelik ziyaretler gerçekleştirilmekte, adli sürece dâhil olmuş çocuklar ile birebir görüşmeler yapılmakta, çocukların sorunları dinlenerek çözüm önerileri tartışılmaktadır.
- Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne ziyaret gerçekleştirilmiş, sunulan tüm hizmetlerden aileleri de dâhil edilerek SSÇ'lerin faydalanmaları hususunda iş birliği kurulmuştur. Yapılan iş birliği doğrultusunda adli sürece dâhil olan çocuklarla görüşmeler gerçekleştirilmiş, görüşmeler sonucunda çocuklar ilgi ve yetenek alanlarına göre spor, sanat, müzik gibi alanlara yönlendirilmiştir.
- Yerel yönetimlerle kurulan iş birliği ile adli sürece dâhil olan ailelerden ekonomik desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilenlere nakit ve temel ihtiyaç malzemesi desteği sağlanmıştır.
- Erzurum Büyükşehir Belediyesi İbrahim Erkal Kültür ve Sanat Merkezine ziyaret gerçekleştirilmiş, ilgili kişilerle görüşmeler yapılarak SSÇ'lerin aileleri ile birlikte iftar, yardım, gezi ve tiyatro programlarına davet edilmeleri hususunda karar alınmıştır. SSÇ'lerin, kültür merkezi bünyesinde verilen tiyatro, enstrüman kurslarından faydalanabilmeleri hususunda iş birliği yapılmıştır. Tiyatro oyuncusu olarak kadroda yer verilen bir çocuğun tiyatro gösterisine ADM tarafından katılım sağlanmıştır.
- Çocuk Mahkemesi Hâkimi, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Temsilcisi ve ADM Müdürü tarafından Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı Nenehatun Çocuk Evleri Sitesi, Atatürk Çocuk Evleri Sitesi, Çocuk Destek Merkezi, İlk Kabul Birimi ve Çocuk Şubeye ziyaretler gerçekleştirilmiş, adli sürece dâhil olan çocuklar hakkında yapılabilecek iyi uygulamalara ilişkin fikir alışverişinde bulunulmuştur.
- ADM koordinesinde çocukların mükerrer suçluluğunun önlenmesine yönelik çalışma grubu oluşturularak ilgili kurum temsilcilerinin katılımıyla toplantı gerçekleştirilmiştir.

3.3.3. Hedefler

- Mükerrer suçluluğu önleme amacıyla ilgili kurumlarla yapılan toplantıda alınan kararlar doğrultusunda iş birliği yapmak, tespit edilen çocuklarla ilgili gerekli önlemleri almak,
- Mükerrer suçluluğu önleme amacıyla kırılgan grup ile çalışma sürecini daha aktif hale getirmek,
- Suça sürüklenme hususunda riskleri analiz edilip çocukları ihtiyaçlarına, ilgi ve yeteneklerine uygun alanlara yönlendirme amacıyla ilgili kurumlarla iş birliği yapmak,
- Sunulan hizmetlerin etkinliğini arttırmak ve ÇAM özelinde vaka takibi sistemi uygulamak,
- İlgili kurumlarla iş birliği yapılarak klinik hukuk ve klinik psiko-sosyal destek uygulamalarını aktif hale getirmek,
- Üniversitelerin ilgili fakülte ve bölümleriyle, adli sürece dâhil olan çocuklarla ilgili yapılacak çalışmalara ilişkin iş birliği yapmak, çocukların spor, sanat vb. alanlarda faaliyet içeren çalışmalara katılımını teşvik etmek,

3.4. Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Uygulamaları

Sn. Tamer Ekinci

Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdür Yardımcısı

- 211 mevcutlu, 4 çocuk bakım kuruluşu ve 53 koruyucu aile hizmetinden faydalandırılan çocuk olmak üzere toplamda 268 çocuğa bakım hizmeti verilmektedir. 1765 çocuk kurum bakımına alınma riskini bertaraf etmek adına aile yanında sosyal ve ekonomik destek hizmeti kapsamında desteklenmektedir.
- Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, kurumlar arası koordinasyon ve iş birliğini sağlamak ve danışmanlık hizmeti vermek üzere uzman bir personel görevlendirerek sürece dâhil olmuştur.
- Yapılan iş birliği ve koordinasyon sayesinde hukuki süreçlerin daha hızlı ilerlediği, çocuklara ve gençlere sunulan hizmetlerin kısa sürede sonuçlandığı görülmektedir.
- İl Müdürlüğümüz ve bağlı kuruluşlarımızın doğrudan erişimi sayesinde, hizmet alanlara yönelik daha kaliteli hizmet sunumu gerçekleştirilmektedir.
- Çocuğa yönelik hizmetin multi-disipliner bir bakış açısı ile gerçekleşmesi sağlanmaktadır.
- ÇAM'ın adliyeden uzak, kapsamlı ve çocuk dostu olması ile çocukların örselenmesinin, mahremiyetlerinin ihlal edilmesinin önüne geçilmekle birlikte, çocukların kendilerini daha rahat ifade etmeleri sağlanmaktadır.
- ÇAM uygulamasıyla çocukların yetişkin suçlularla aynı ortamda bulunmalarının ve iletişim kurmalarının önüne geçilmektedir.

3.5. Psiko-Sosyal Destek Klinik Uygulaması

Sn. Dr. Öğretim Üyesi Ezgi Kaşdarma
Erzurum Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Erzurum Cumhuriyet Başsavcılığı, Erzurum Teknik Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Erzurum Barosu arasında 15.11.2021 tarihinde imzalanan iş birliği protokolüne istinaden Erzurum Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü tarafından ÇAM'da psiko-sosyal destek klinik uygulaması gerçekleştirilmektedir.

ÇAM'ın Sağladığı Katkı ve Faydalar

- Görüşme sırasında çocuk için psikolojik bir engel oluşturmayacak şekilde görüşme odasının tasarlanmış olması,
- Çocuk mahkemelerindeki duruşma salonlarının, çocuk dostu olacak şekilde tasarlanmış olması,
- Stratejik belgelerde duruşmalara hâkim, savcı ve avukatların cübbe giymeksizin katılımına imkân sağlanacağına dair hedeflere yer verilmiş olması,
- Çocukla nasıl iletişim kurması gerektiğini bilen uzman personelin bulunması,
- Çocuk psikolojisiyle ilgili bilgi sahibi olan ekibin (polis, avukat, savcı, hakim, sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve pedagogların) görev yapması,
- Doğru ifade alınması ve çocuğun psikolojisine zarar verilmemesi.

Gelecekte Atılacak Adımlar İçin Öneriler

- Öğrencilerin ÇAM'da staj yapması,
- Adli süreç sonrasında da çocuğun takibinin yapılması,
- SSÇ'lerin eğitime devam edip etmediği hususunun yetkili kişilerce izlenmesi,
- Merkezdeki tüm çalışanlara belirli periyotlarda psikolojik destek sağlanması.

Proje Önerileri

- Merkezde yer alan tüm ekip üyelerine yönelik mağdur ve suça sürüklenen çocuklar hakkında bir eğitim programı düzenlenmesi,
- Ekibin çocuk istismar ve ihmali, suça yönelmedeki riskler hakkındaki bilgi düzeyinin ölçülmesi, tüm ekibe eğitim verilmesi, bilgi düzeyinin yeniden ölçülmesi,
- Suç mağduru olan ve suça sürüklenen çocuklarla nasıl iletişim kurulması gerektiği hakkında bir eğitim verilmesi, bu eğitimlerde adli görüşme örnek uygulamalarına yer verilmesi,
- Suç mağduru olan ve suça sürüklenen çocuklar hakkında öğretmenlere yönelik eğitim düzenlenmesi,
- Mağdur ve suçlu olma ihtimali olan çocukların nasıl tanınacağı,
- Şüphelendiklerinde yasal olarak nasıl bir süreç izlemeleri gerektiği hususuna yer verilmesi,
- Adli süreçlerle ilgili kaygılarının giderilmesine yönelik bilgilere yer verilmesi.

3.6. Hukuk Kliniği Uygulaması

Sn. Dr. Öğretim Üyesi Bilgehan Savaşçı Temiz Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Erzurum Cumhuriyet Başsavcılığı, Erzurum Teknik Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Erzurum Barosu arasında 15.11.2021 tarihinde imzalanan iş birliği protokolüne istinaden Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi tarafından ÇAM'da hukuk kliniği uygulaması gerçekleştirilmektedir.

Çocuk, toplumun önem addedilen bütün değerlerinin vücut bulmuş halidir. Şu halde, herhangi bir konudan söz edilirken çocuklara özgü ve özel açıklamaların ve uygulamaların toplumun geleceği ile doğrudan ilişkili olduğunun bilincindeyiz. Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hakları Dairesi Başkanlığı bünyesinde yürütülen hizmetlerin suça sürüklenen veya hukuk ile teması gereken çocukları içerecek şekilde düzenlenmesi de bu konuda ortaya değerli bir iradenin konulduğunun göstergesidir. ÇAM, 2021 yılı içerisinde Erzurum başta olmak üzere az sayıda ilde hayata geçirilmeye çalışılan örnek bir uygulamadır. Bu uygulama ile yargılama sırasında pozisyonu ne olursa olsun çocuğu merkeze alan bir yaklaşımın benimsenmesi hem yargı camiamızda hem de toplumun bütün katmanlarında yapısal bir değişikliğin işaretidir. Bunun yanında bu konuda bilinç oluşturulmasının en somut adımlarından birisi olarak değerlendirilmektedir.

Çocuk, sanık da olsa mağdurdur. Bu anlayış çerçevesinde hareket edildiğinde çocuğun yargılamanın her aşamasında ve kendisinin bulunduğu her pozisyonda daha farklı bir uygulama ile karşılaşması gerektiği gerçeği ortaya çıkacaktır. Çocuğun gerçeklik algısı farklıdır, çocuğun yorumlaması farklıdır, çocuğun korkuları, çekindiği şeyler ve çocuğun amaçları da farklıdır. Zahiren salt suç olarak görülen bir durumda yargılamanın gidişatını değiştirecek, ancak bir yetişkinin anlama olasılığı bulunmayan bir saik, bir yönlendirme ya da kaynaktaki korku olağan metotlarla ortaya çıkmayacaktır. Bu maddi gerçeğin en derin noktasını tespit edebilmek bakımından çocuğa özgü yöntemler uygulanması gerektiği gibi bunun çocuğa özgü mekânda ve bu konuda uzman kişilerce yapılması son derece önemlidir.

Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesinde ceza hukuku ve çocuk hukuku

çerçevesinde çalışmalarını yürüten bir akademisyen olarak ÇAM'ın açılması bizleri heyecandırmıştır. Diğer taraftan Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü ile Adalet Bakanlığı arasında da bu konuda iş birliği protokolleri imzalanmıştır. Gerek bu protokoller gerekse Adalet Bakanlığının konuyu sahiplenmiş yöneticileri ile Fakültemizin teşvik etmesi çerçevesinde, 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılı Bahar yarıyılında “Hukuk Klinikleri” seçimlik dersi açılmış ve Adliye temelli ilk uygulama da tarafımızca yürütülmüştür.

Bilindiği üzere Hukuk Fakültesi öğrencileri, eğitim hayatı boyunca hukuk merkezli dersleri klasik konferans usulünde takip ederler. Bu tür bir eğitimin yeterli olamayacağı ve adliye görmeden mezuniyetin sakıncaları üzerine saatlerce konuşulabilir. Ancak üniversite müfredatının kabul edebileceği şekilde uygulama dersleri yeni yeni ortaya çıkmakta ve tarihi de son on yıldan öteye geçmemektedir. Ancak, geleneksel noktada klasik metotla eğitimlerin dışında yapılan uygulama ve tematik eğitimlerin hukuk eğitimi bakımından daha etkili bir sonuç doğurduğu kabul edilmelidir.

Mağdur hakları ve çocuk hukuku alanında bugüne kadar yürütmüş olduğumuz çalışmaların öğrencilerimize yerinde gösterilmek suretiyle somutlaştırılmasını sağlama ihtiyacı ortaya çıkmıştır. ÇAM bünyesinde çalışmalar yürütmenin hem öğrencilerimiz, hem üniversitemiz hem de çocuk hakları ve mağdur haklarına dikkat çekmek ve iyi uygulama örneği gösterebilmek bakımından Adalet Bakanlığının hedeflerine uygun bir çalışma olacağı kanaati ile burada hukuk fakültesi öğrencilerine yönelik eğitime başlanılmıştır. Bu konuda, daha önce çocuk hukuku dersi almış ve devam sorunu olmayan öğrencilerin tercih edileceği duyurulmuştur. Akabinde öğrencilerimizin bu kuruma götürülerek tanıtım yapılması ve çalışmaları yerinde görmesi sağlanmış, adliye ortamında çocuk hukukuna ilişkin dersleri pekiştirmeleri mümkün kılınmıştır.

ÇAM'a giriş anından itibaren, Çocuk Hâkimi başta olmak üzere bütün çalışanların yüksek ilgisi ile karşılaşan öğrencilerimiz, tamamı bir adliye ortamına ilk defa girdiği halde çok büyük bir hızla rahatlamış ve adliyeye intibak etmiştir. Çoğunlukla Çocuk Hâkimi nezaretinde adliyenin yapısı, çocuklara özgü alınmış tedbirler, yargılama ortamı, çocuklara ilişkin geliştirilmiş görüşme odaları, oyun odaları, bekleme yeri, mahkeme salonu ile işleyiş hakkında bilgi verilmiştir. Devamında ise ÇAM'da hukuk fakültesine tahsis edilmiş olan odada çocuk hukukuna ilişkin temel ilkeler ile çocuk yargılaması usulüne ilişkin kanuni düzenlemeler bakımından birebir eğitim düzenlenmiştir. Uygulama farklılıkları ya da uygulamada yaşanan

örnekler bakımından Çocuk Hâkimi başta olmak üzere bütün personelin sıcak ilgisi ile konular açıklığa kavuşturulmuştur.

Öğrencilerimizle yaptığımız bu ziyaretlerde yerinde eğitimle ilgili bazı önemli başlıklar tespit edilmiştir.

- Hukuk öğrencilerinin mağdur çocukların yanı sıra SSÇ'lerin de korunma ihtiyacı olduklarını kabul ettikleri ve pekiştirdikleri görülmüştür.
- Çocuklar bir yana hukuk öğrencilerinin de önemli bir kısmının adliye ortamından çekindiği ve kaygıları olduğu tespit edilmiştir. Ancak, ÇAM'a girdikleri ilk andan itibaren bu kaygıyı üzerlerinden attıkları görülmüştür.
- Yargı mekanizması öğelerinin hukuk fakültesi öğrencileri için de sert ve asık suratlı olduğu imajı mevcutken, yerinde gördükleri kişi ve durumları değerlendirdiklerinde bu ön yargıları kırılmıştır.
- Çocukların, yargılamanın her pozisyonunda özellik arzdeden durumları nedeniyle sürecin yetişkinlerden farklı yürütülmesinin yanında farklı bir mekânda yürütülmesinin de ne kadar değerli olduğu kabul edilmiştir.
- Çocuk yargılamasının buna özgü uzman personel tarafından yürütülmesinin ne kadar önemli olduğu kabul edilmiştir.
- Çocuk yargılamasının yalnız usul, personel ve teşkilat bakımından değil mekânsal olarak da çocuklara özgü bir ortamda gerçekleştirilmesinin, hem yargılamanın daha etkili bir sonuca ulaşması, hem de çocuğun adli süreç sebebiyle ikincil bir mağduriyet yaşamasının önüne geçilmesi bakımından önemli olduğu vurgulanmıştır.
- Katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu çocuklarla ilgili konularda çalışma yapmak istediklerini beyan etmiştir.

3.7. Çocuk Polisi Uygulamaları

Sn. Adil Aydemir

Erzurum İl Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdür V.

5395 sayılı Kanunun “Kolluğun çocuk birimi” kenar başlıklı 31 inci maddesinde;

- » Çocuklarla ilgili kolluk görevi, öncelikle kolluğun çocuk birimleri tarafından yerine getirilir. Kolluğun çocuk birimlerindeki personeline, kendi kurumları tarafından çocuk hukuku, çocuk suçluluğunun önlenmesi, çocuk gelişimi ve psikolojisi, sosyal hizmet gibi konularda eğitim verilir.
- » Çocuğun korunma ihtiyacı içinde bulunduğu bildirimi ya da tespiti veya hakkında acil korunma kararı almak için beklemenin, çocuğun yararına aykırı olacağını gösteren nedenlerin varlığı hâlinde kolluğun çocuk birimi, durumun gerektirdiği önlemleri almak suretiyle çocuğun güvenliğini sağlar ve mümkün olan en kısa sürede kuruma teslim eder.
- » 24.12.2006 tarihli ve 26386 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “Kolluğun çocuk birimi” kenar başlıklı 16 ncı maddesinde;
- » Çocuklarla ilgili kolluk görevi, öncelikle kolluğun çocuk birimleri tarafından yerine getirilir.
- ◇ Kolluk bünyesinde çocuklarla ilgili işlemlerin yürütülmesi sırasında, bunların soruşturma nedeniyle kolluk biriminde bulunan yetişkinlerle karşılaşmalarının engellenmesi için gerekli tedbirler alınır.
- ◇ 13.04.2001 tarihli ve 24372 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliğinin 7 nci maddesinde; çocuk polisi hizmetlerinin yürütülmesinde çocuk birimi;
- Korunmaya ve yardıma muhtaç, mağdur, kaybolan ve bulunan çocuklarla ilgili işlemleri yürütmek,

- Suç işlediği şüphesi altında bulunan çocukla ilgili olarak, ilgili Cumhuriyet savcısının emirleri doğrultusunda suçun iz, eser, emare ve delillerini toplamak, ilk işlemleri yapmak ve olayın gelişimine göre diğer birimlerle koordineli çalışmak,
- Çocuğa karşı ve çocuk tarafından suç işlenmesini önleyici çalışmalar yürütmek,
- Suç işlemiş veya suça yönelmiş çocuklar ile korunmaya muhtaç çocukları suça iten etkenlerin tespiti için sosyal çalışmacı tarafından araştırma yapılmasını sağlamak ile görevlidir.

3.7.1. Erzurum ÇAM'a İlişkin Değerlendirmeler

ÇAM'ın hizmete başlaması ile birlikte; Çocuk Şube Müdürlüğümüzce 20 Kasım 2021 tarihinden itibaren ÇAM bünyesinde bulunan Çocuk Suçları Soruşturma Bürosuna (Çocuk Savcılığına) tahkikat dosyaları teslim edilmeye başlanılmış olup SSÇ'lerin hazır edilme işlemleri ile Erzurum Adliyesine gönderilen evrak işlemlerinde koordinasyon sağlanmıştır.

Çocukların suç ve suç ortamlarından uzaklaştırılması hedefi ile mevzuatta belirlenen tedbirlerin uygulanmasında rol alan kurum / birim temsilcilerinin bir arada görev yapmasına paralel olarak ÇAM'da 1 çocuk polisi görevlendirilmiştir.

Adli birimlerin yanı sıra diğer paydaş kurum ve kuruluşların temsilcileri de söz konusu merkezde yer aldığından çocuk koruma sisteminin daha etkin ve bütüncül şekilde işlemesi sağlanarak çocuğun üstün yararı korunmuştur.

Soruşturma aşamasında alınan farik ve mümeyyizlik raporlarının adli tıp uzmanının merkezde görevlendirilmesi ile birlikte farklı sağlık kuruluşlarından alınması uygulaması sona ermiş, bu işlem diğer kolluk hizmetlerinin etkin ve hızlı bir biçimde sunulmasına fayda sağlamıştır.

Soruşturma aşamasında mahkemeye sevk edilen çocukların SEGBİS ile ifadelerinin alınması sağlanarak yaşı büyükler ile bir arada bulunmalarının önüne geçilmiş, bu uygulama kırılgan kesimlerden olan çocuğun ruhsal ve fiziksel yıpranmasını engellerken çocuğun üstün yararının korunmasını sağlamıştır.

ÇAM'ın hizmete başlaması ile birlikte bu merkezde görevlendirilen personelimiz sayesinde koordinasyon ve iletişimin kuvvetlenmesi soruşturma işlemlerinin

daha hızlı ve etkin biçimde yürütülmesine katkı sağlamıştır.

Mahkemelerce velayet konusuyla ilgili verilen ilâmlara istinaden çocuklar icra yolu ile anne veya babanın ikâmetinden alınarak teslim işlemleri gerçekleştirilirken ÇAM'ın hizmete başlaması ile birlikte teslim işlemleri ÇAM'da gerçekleştirilerek çocuğun örselenmesinin önüne geçilmesi sağlanmıştır.

3.8. Erzurum Barosu Uygulamaları

Sn. Hilal Sertcan **Avukat**

Erzurum Barosu Çocuk Hakları Merkezince ÇAM modeli kapsamında çocuklara sunulan hizmetlerin tanıtımının yapılmasına önem verilmektedir.

Ayrıca, UNICEF ve Türkiye Barolar Birliği ortaklığında yürütülecek Çocuk Haklarının Geliştirilmesi, Korunması ve İzlenmesi Konusunda Avukatların ve Baroların Kapasitelerinin Güçlendirilmesi Projesinde (ÇABA) Erzurum pilot il olarak belirlenmiştir. ÇABA Projesi kapsamında;

- Avukatların çocuk haklarını korumaya, yasal ve idari işlemler sırasında çocuğa duyarlı usuller benimsemeye yönelik mesleki kapasite ve becerilerinin artması,
- Çocuk hakları ihlalleri ile ilgilenme, denetleme, izleme ve bildirimde bulunma açısından TBB ve baroların kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi,
- Çocukların hak ihlallerine karşı çözüm yollarına erişim hakkının geliştirilmesi amacıyla bilgi ve eşgüdümün artırılması,
- Yıllık çocuk adaleti içtihatları toplantıları düzenlenmesi,
- Bölgesel eşgüdüm toplantısı ve hizmet haritalandırması çalışmaları yapılması,
- Hukuk davalarında ve işlemlerde çocuklara yönelik profesyonel bir yasal temsil mekanizmasının oluşturulması,

- Üniversiteler için çocuk hakları müfredatı oluşturulması,
- Çocuk Haklarının Geliştirilmesi, Korunması ve İzlenmesi Konusunda Avukatların ve Baroların Kapasitelerinin Güçlendirilmesi Projesinin yürütülmesi,
- Baroların çocuk davalarına yönelik sayısal iş yükü analizi gerçekleştirilmesi,
- Çocuk Hakları Komisyonu ile ortak faaliyetler yürütülmesi,
- ÇAM uygulamasının desteklenmesi planlanmaktadır.

BÖLÜM - 4

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

4.1. Yuvarlak Masa Toplantısı Görüş ve Değerlendirmeleri

Yapılan yuvarlak masa toplantısında şu hususlar ifade edilmiştir;

- Çocuk suçlarında temel sorunların genel olarak ailedeki şiddet geçmişi ve aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüklerin ihlali kaynaklı olduğundan SSÇ'lere bütüncül bir yaklaşımla ailesi ile birlikte hizmet verilmesi gerekmektedir.
- Özellikle vaka bazlı çalışmaların yapılması, risk gruplarının kolayca tespit edilebileceği alanlar olan okullar ile iş birliği içerisinde çalışılması gerekmektedir.
- Sosyal medya kullanımı, kesici ve delici alet kullanımının önlenmesi için okullarda çeşitli eylem planlarının uygulanması gerekmektedir.
- Uygulanacak tedbirler konusunda özellikle kamu kurumlarının iş birliği halinde olması, çocuklara ulaşamamanın ilgili tedbiri uygulamanın önünde çok büyük bir engel olması sebebiyle diğer kurumlardan destek alınmasının önünün açılması gerekmektedir.
- SSÇ'lere uygulanacak koruyucu ve destekleyici tedbirlere ilişkin herhangi bir yaptırım olmaması sebebiyle çocuklara ulaşamama sorununun çözülmesi gerekmektedir.
- Erzurum ÇAM tarafından üniversitelerle iş birliği yapılarak eğitimler düzenlemesi, bunun yanı sıra klinik uygulamalara imkân verecek ölçüde sunulacak hizmetlere öğrencilerin dâhil edilmesi planlanmalıdır.
- SSÇ alanında çalışan her meslek grubunun bu alanda eğitilmiş olması ve temel ilkeleri gözetilen bir yaklaşıma sahip olması gerekmektedir. SSÇ'lere önyargı ve tepkiden uzak bir tutum benimsenmelidir.
- Mükerrer SSÇ'ler ile ilgili olarak çok yönlü bir vaka yönetimi ele alınmalı, özellikle diğer kurumların ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının hizmetleri değerlendirilmelidir.

- SSÇ'leri, verilecek hizmetlere çekebilmek ve hizmet alımında devamlılığı sağlamak için verilen hizmetlerin olabildiğince hızlı ve işlevsel olarak ele alınması gerekmektedir.
- Kurum bazında verilecek hizmetlerde suça sürüklenen çocukların hukuki statüsü konusunda belirsizlikler bulunmakta olup madde bağımlısı çocuklara yasal bir yaptırımın getirilmesi gerekir. Aksi takdirde tedaviye iknanın çok mümkün olmadığı görülmektedir.
- Gençlik ve Spor Bakanlığının çalışmaları kapsamında akran modellemesinin çocukları suçtan uzaklaştırmak için etkili bir çözüm olacağı düşünülmektedir.
- Okullarda hukuk okuryazarlığı kapsamında eğitimler verilmesinin çocukların yaptıkları eylemleri algılamalarına katkı sağlayacağı belirlenmiştir.
- Erzurum özelinde mükerrer SSÇ sayısı çok yüksek olmamakla birlikte mükerrerliğin nitelikli/kapsamlı vakalara dayanması sebebiyle çocukların belirli aralıklarda düzenlenen vaka toplantılarında ele alınması gerekmektedir.
- Tedbirleri uygulayan kurumların çocuklara ulaşamaması durumunda tedbiri kapatmayı talep ederek işlevsiz hale getirmemesi için çocuğu takip eden vaka yöneticisi ile iş birliği yapılması gerekmektedir.
- SSÇ'lere hizmet sunulurken özellikle sağlanacak hizmetin çocuğa ve ailesine katacağı faydalardan bahisle yola çıkılarak çocukla iletişime geçilmelidir.
- Hizmetin devamlılığı ve sağlanacak fayda açısından çocuğun takibinin yapılması ve alacağı hizmetlerin ele alınması gerekmektedir.
- Madde bağımlısı çocuklar için Yeşilay'ın uygulamalarından destek alınmalı ayrıca çocukları yönlendirme ve hizmet alımı konusunda destek sağlanmalıdır.
- ÇAM'ın müstakil bir yapıda çocuk dostu usuller ile donatılmış olması hususu göz önüne alınarak ÇAM organizasyonuna yeni katılan veya katılacak olan birim temsilcileri ve klinik uygulama yararlanıcılarına çocuğa yaklaşım ve ÇAM işleyişine dair eğitim verilmelidir.

4.2. Sonuç

ÇAM'ın amaçlarını gerçekleştirme ve faaliyetlerini destekleme konusunda çocuklara yönelik hizmet sunan tüm paydaşların daha katılımcı ve aktif iş birliği geliştirmesi bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Paydaşlar tarafından ÇAM'ın sunduğu özel hizmetleri ve ÇAM'ın özel yapılanmasını destekler nitelikte yeni girişimlerde bulunulması ve faaliyetler geliştirilmesi oldukça önemlidir.

Bunun yanında, çocuğun üstün yararını esas alan bir bakış açısının yeknesak olarak tüm paydaşlar nezdinde öne çıkarılması, özellikle de çocuklara yönelik yaklaşımın koruyucu ve destekleyici yönde geliştirilmesi sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılmasına doğrudan katkı sağlayacaktır.

Böylece, ÇAM uygulaması ile bir yandan çocuklara yönelik tüm adli işlemlerin yetişkinlerden ayrı ortamda çocuk dostu usuller uygulanmak suretiyle yürütülmesi sağlanacak diğer yandan çocuk koruma halkasının sağlık, eğitim, barınma gibi diğer bileşenleri ile etkin koordinasyon kurularak bütüncül koruma tesis edilebilecektir.

SSÇ'ler ile ilgili yaklaşımsal farkındalığın artırılması, çocukların topluma kazandırılmasının önündeki engellerin aşılmasına yardımcı olacak unsurlardan biri olarak görülmektedir. Özellikle bu alanda hizmet sunan görevlilerin çocuklara aynı hassasiyetle yaklaşmaması sunulan hizmetlerin etkinliğini olumsuz yönde etkileyecektir. Çünkü SSÇ'ler, toplumdaki hassas gruplardan biridir ve bu bağlamda yaklaşım yönüyle disiplinler arası bir bakış açısı ve kurumlar arası iş birliğine ihtiyaç duymaktadır. Elbette, farkındalığın artması ve iyi bir işbirliği sağlanması da ÇAM modelinin yaygınlaştırılmasına ve niteliğinin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Öte yandan, mükerrer suça sürüklenmenin önlenmesi için oluşturulan çalışma grubu ve hizmet haritalandırması çalışmaları ile kurumlar nezdinde oluşturulan yeni birtakım koordinasyon ve faaliyetler esasen çocukların iyilik hallerinin güçlendirilmesine yönelik atılan adımlardandır. Bu adımlar sayesinde yerelde sunulacak hizmetlerin ihtiyaca uygun şekilde tasarlanabilmesi ve somut duruma uygulanabilmesi hedefi gerçekleştirilebilir.

Çalıştay sonucunda paydaşlar arasında bilgi paylaşımı ve ortak çalışma yapma konularında ÇAM'ın işlevselliği bağlamında olumlu gelişmeler yaşandığı gözlemlenmiştir. Ancak gelecek vizyonunun oluşturulması açısından bireysel veya kurum bazlı çabalardan ziyade, bütüncül bir bakış açısı içeren, ölçülebilir kurumsal mekanizmalar kurulması nihai hedeflerin gerçekleşmesinde en önemli faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmıştır.

Son söz olarak, birinci yılını tamamlayan Erzurum ÇAM'ın, çalıştay değerlendirme ve çıktıları ışığında Ülkemiz çocuk adaletinin geleceği üzerinde iyi bir laboratuvar görevi üstlendiğini söylemek isabetli olacaktır.

Erzurum Çocuk Adalet Merkezinde bulunan duruşma salonu

Erzurum Çocuk Adalet Merkezinde bulunan görüşme odası

NOTLAR

ADLİ DESTEK VE MAĞDUR HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI

☎ 0312 204 10 28

✉ magdur@adalet.gov.tr

🌐 www.magdur.adalet.gov.tr

📍 Milli Müdafa Cad. No: 20 A Blok 9. Kat Kızılay/Ankara